

Nuorten osallisuushankkeen työryhmän
kirjoituksia yhteistyöstä

Sisällysluettelo:

1. Yhteistyö on tahtoa ja taitoa	3
2. Tarinoita	4
2.1 Huomaat istuvasti työryhmässä ja ihmettelet, miten aihe liittyy työhösi	4
2.2 Olet laajassa työryhmässä ammattialasi edustajana. Sinusta tuntuu ettei asioita tarkastella ammattialasi kannalta ja on vaikea pysyä keskustelun ytimessä	5
2.3 Joukossa on henkilö, joka vie palaverin huomion muualle eikä keskustelu pysy aiheessa. Palaveri venyy turhaan.....	5
2.4 Kaikki ovat olleet samassa palaverissa, mutta jokainen on ymmärtänyt läpikäytyt asiat hieman eri tavalla.	6
2.5 Olet omasta mielestäsi selittänyt jonkin asian yhteistyökumppaneillesi täysin ymmärrettävästi, mutta myöhemmin huomaat, ettei kukaan ole sisäistänyt asiaa.....	6
2.6 Olet selittämässä tärkeää asiaa, mutta yleisö haukottelee eikä tunnu kuuntelevan. Missä vika?	7
3. Näkökulmia moniammatilliseen työskentelyyn.....	8
3.1 Meillä on yhteinen tavoite, kokonaisuus ja näkemys	8
3.2 Rautaisella ammattitaidolla – Näin voisi mennä	8
3.3 Tiedon kulku ja kommunikointi	9
3.4 Muutosprosessi	9
Kaavio: Ursula Roslöf	10
4. Käytännön kokemuksia paikallisten hankkeiden yhteistyöstä.....	11
4.1 Yhteiset toiminnot ja yhteistyön tavoitteet	11
4.2 Nuori asiakkaana	13
4.3 Yhteistä työtä vai yhteistyötä?	15
4.4 Osallisuushankkeen rooli ja tehtävät	16
4.5 Opittiin	18
5. Yhteenvedo	20
6. Julkaisun työryhmä.....	21

1. Yhteistyö on tahtoa ja taitoa

Teuvo Leppänen

Useissa ammateissa työ on muuttunut entistä enemmän yhteistyötä sisältäväksi tehtäväksi. Nykyään työtehtäviä on usein jopa mahdotonta toteuttaa pelkästään yksin ja vain oman organisaationsa avulla. Useiden työntekijöiden kohdalla työyhteisö onkin laajentunut yhteistyöverkostoksi ja työtehtävät verkostossa toimivien työntekijöiden yhteiseksi toiminnaksi. Tämän muutoksen seurauksena yhteistyö on toisaalta arkipäiväistynyt, mutta samalla se on käsitteenä jotenkin hämärtynyt.

Yhteistyöstä ei välttämättä ole olemassa minkäänlaisia sopimuksia tai sitoumuksia vaan joukko kirjoittamattomia arjen menettelytapoja ohjaavat yhteistyöntekoa. Tämänkaltaisen yhteistyön sujuminen yleensä perustuu pitkäkestoisiin ja hyvin toimiviin henkilösuhteisiin. Organisaatioiden ja henkilöiden välille on ehditty muodostaa yhteistä toimintakulttuuria ja toiminnalle on saatu luotua yhteinen tavoite, yhdessä jaettu näkemys asiakkaan parhaasta. Asiat ovat mainiosti niin kauan, kun yhteistyöteko voi näin jatkua.

Ikävä kyllä, tämän hetkinen työelämän kiivas muutosvauhti ei juuri tue käsitystä asioiden muuttumattomuudesta. Mielenkiintoista onkin nähdä, miten sopimukseen perustumattomat arjen menettelytavat ja toimintakulttuurit tulevat kestämaan nykyisen työelämän muutosvauhdin paineessa. Miten esimerkiksi jatkuva työntekijöiden vaihtuminen, uusien tehtävien ilmaantuminen, taloudellisten resurssien muuttuminen jne. vaikuttavat yhteistyö tekemiseen. Mielestäni jo nyt on nähtävissä, että jatkuvat muutokset vaikuttavat heikentävästi yhteistyön onnistumiseen.

Luultavasti sopimukseen perustuva yhteistyö tulee jatkossa lisääntymään. Osaltaan se luultavasti kangistaa käytäntöjä, mutta toisaalta tällöin päästään pitkäjänteisempään ja vähennän henkilöihin sidottuun työskentelyyn. Uskon, että organisaatioiden olisi jo nyt hyödyllistä selkeämmin jaotella arkipäiväiset ja sopimukselliset yhteistyötehtävät omiksi ryhmiksi.

Tuloksellisen yhteistyön aikaan saaminen vaatii toimijoilta sekä tahtoa että taitoa. Yhteistyötä kannattaakin opetella ja harjoittaa. Sen avulla voidaan aikaan saada paikallisesti merkittäviä muutoksia. Tuloksia voi ensi alkuun tavoitella pieneltä tuntuissa asioissa. Laajat ja epämääräiset ongelmat kannattaa aina ensin paloitella ja tarkentaa. Oleellisinta on, että eri toimijoiden välillä vallitsee luottamus ja he löytävät yhteisen päämäärän. Sillä vain yhteiseksi koettujen pulmien ja tavoitteita ympärille voidaan rakentaa aitoa ja toimivaa yhteistyötä.

Käytännöt ja mallit, jotka toimivat yhdessä kunnassa tai alueella loistavasti, eivät välttämättä olekaan toimivia toisaalla. Mielestämme ideoiden ja kokemusten jakamista kuitenkin kaivataan, sillä niiden kautta saadaan toisaalta uutta intoa kehittämistyöhön ja toisaalta heijastuspintaa omalle työlle.

Tätä Nuorten osallisuushankkeen julkaisu ei ole yhteistyöoppikirja tai –opas vaan sen tarkoituksena on olla käytännönläheinen, kokemuksiimme perustuva yhteistyötä valottava kirjanen. Toivottavasti tästä kirjasesta on iloa ja apua Sinulle, joka omalla alallasi kuokit yhteistyön ja kehittämisen laajaa suota.

2. Tarinoita

Koonnut: Mona Savolainen

2.1 Huomaat istuvasi työryhmässä ja ihmettelet, miten aihe liittyy työhösi

Ongelma:

Työryhmissä on usein ihmisiä, jotka turhautuvat tapaamisissa, koska eivät löydä omaa rooliansa tavoitteen toteuttamisessa. Työryhmän jäsenillä voi olla paljonkin annettavaa, mutta jos tavoitetta eikä osallistujan roolia ole määritelty, osallistujat tuntevat itsensä helposti ulkopuoliseksi. Työryhmän kokoonpano usein perustuu edustuksellisuuteen tai työryhmä saattaa toimia tiedonkulun väylänä, paikkana, jonne tullaan kuulemaan missä mennään. Jos osallistujat eivät ole työryhmässä toiminnallisista syistä, he eivät myöskään löydä rooliansa yhteisen tavoitteen toteuttamisessa.

Ratkaisu:

Työryhmät tulisi koota asiantuntija- ja työskentelyryhmiksi, joiden työskentelyä motivoisi yhteinen näkemys ja tavoite. Työn tulisi liittyä osallistujien perustyöhön.

Nuorten parissa työtä tekevät monet tahot ja hallintokunnat, erilaiset ammattilaiset. Nuoruuden elinkaarella tarvitaan tukea ja ohjausta monessa eri asiassa. Osittain nämä asiat ovat päällekkäisiä ja usein vähäiset resurssit saadaan parhaiten käyttöön yhdistämällä niitä. Työryhmään kuulumisen mielekkyyttä kannattaakin miettiä, eikä resursseja kannata sitoa yhteistyöhön, jos se rasittaa perustyötä sitä tukematta.

Entä pitäisikö soveltaa insinööriajattelua? Talon rakentamisessa kukin tietää oman tehtävänsä. Sähkömies hoitaa sähkötyöt, joku toinen vastaa lämmöstä ja kolmas kivijalasta. Vasta sitten kalustetaan. Miten tätä voisi hyödyntää moniammatillisessa työskentelyssä?

Yhteistyön tavoite tulisi rakentaa jonkin konkreettisen asian kautta, ellei yhteistyötä suunniteltaessa kyseessä ole ns. ohjelman luominen tai jokin laajempi hyvä. Kukin osallistuja löytää yhteisestä tavoitteesta omaan työhönsä liittyvän roolinsa, erityisosaamisensa, tehtävän jonka voi ottaa hoitaakseen.

Yhteistyötä tekevien tulisi olla hyvin selvillä toistensa työnkuvista sisällöstä, tarpeista ja toiveista sekä vahvuuksista. Työryhmää perustettaessa kannattaa myös miettiä, keiden kannattaa olla työryhmässä pysyvinä jäseninä ja keiden osaamista hyödynnetään asiantuntijoina.

Poikkihallinnollista kenttää voisi kuvata joukkona saarekkeita ajelehtimassa samalla vesialueella. Kun jokaisen saarekkeen sisällöstä ollaan selvillä, niiden välille jääville alueille voidaan yhdessä rakentaa ja kehittää maaperää ja saada aikaan yhteinen lautta. Työn tavoite on rakennettava yhdessä, jotta työ voisi tukea kaikkien perustyötä. Yhteistyön ei tulisi perustua jonkin tahon tarpeeseen saada mukaan eri hallintokuntia heidän omaan juttuunsa.

2.2 Olet laajassa työryhmässä ammattialasi edustajana. Sinusta tuntuu ettei asioita tarkastella ammattialasi kannalta ja on vaikea pysyä keskustelun ytimessä

Ongelma:

Työryhmä on kutsuttu koolle kaikkien toimijoiden yhteistä kohderyhmää koskettavaa kehittämishanketta varten. Esittelyssä pöytään tuodaan alustava hankesuunnitelma.

Keskustelun aikana osa osallistujista turhautuu, koska kokevat, ettei heitä kuunnella eivätkä he saa työnsä kannalta tärkeitä tavoitteita mukaan hankkeeseen. Osalla on vaikeuksia seurata työryhmässä, jossa käytetään paljon yhden ammattialan sanastoa.

Näkökulma:

Yhteiseen projektiin on hyvä tuoda omasta työstään asiantuntemusta ja osaamista. Moniammatillisessa työryhmässä osallistujat usein katsovat asioita oman ammattialan tai työn näkökulmasta. Näin saakin olla. Miksi et luottaisi toisiin kuten luotat itseesi?

Hyvä työntekijä arvostaa omaa työtään ja hyvä yhteistyöntekijä kunnioittaa toisen työtä. Toiset tietävät omasta työstään ja organisaatiostaan mitä sillä on tarjottavana. Kannattaa olla varovainen aikooessaan neuvoa toisia heidän työnsä tekemisessä tai kehittämisessä.

Jo opiskelun myötä voi toimijoille olla syntynyt erilainen termistö tai samoillekin käsitteille erilainen sisältö. Yhteistä viitekehystä voi luoda muun muassa yhteisten koulutusten ja kehittämishankkeiden kautta. Yhdessä opiskelu ja työskentely lisäävät samalla tuntemusta toisten työstä ja sitä ohjaavista tekijöistä. Monilla aloilla työhön liittyy tarkkojakin säädöksiä tai ohjeistuksia mm. tietojen luovuttamiseen liittyen.

Yhteinen työ edellyttää yhteistä tavoitetta. Oliko projektia aloitettaessa kyseessä teidän hanke, johon kutsuitte toisia avuksi vai oliko kaikilla osapuolilla mahdollisuus vaikuttaa tavoitteeseen? Yhdessä hanketta muokattaessa joutuu joustamaan omista tavoitteista, mutta siten tulos on luultavamin paremmin kaikkien osallistujien työtä tukevaa.

2.3 Joukossa on henkilö, joka vie palaverin huomion muualle eikä keskustelu pysy aiheessa. Palaveri venyy turhaan.

Ongelma:

Kokouksissa ja palavereissa asian vierestä puhuminen vie helposti paljon aikaa. Työryhmässä sen voi aiheuttaa yksikin henkilö, joka johdattaa keskustelun toisiin aiheisiin. Tämä saattaa aiheuttaa sen, että muiden osallistuminen kokoontumisiin vähenee. Ryhmän jäsenet kokevat, että siellä puhutaan kaikesta muusta kuin itse aiheesta ja näkevät kokoontumiset turhiksi.

Ratkaisu:

Asia tulisi nostaa ryhmässä rohkeasti esiin ja keskustella yhteisesti. Onko esimerkiksi tarvetta nimittää jokaiselle kokoontumiselle puheenjohtaja, joka huolehtisi aiheesta pysymisen. Yleensä puheenjohtaja on välttämätön keskustelun sujumisen kannalta.

Jokaisella ihmisellä on oma persoonallinen tapansa käsitellä ja tuottaa asioita. Niiden yhteensovittaminen työryhmissä voi olla haastavakin tehtävä ja vaatii panostusta. Toinen ihminen sanoo yhdes-

sä lauseessa saman asian, johon toinen ihminen käyttää 10 minuuttia. Jokainen työryhmän jäsen on vastuussa siitä, että kommunikointi sujuisi ja tieto välittyisi mahdollisimman suorana.

2.4 Kaikki ovat olleet samassa palaverissa, mutta jokainen on ymmärtänyt läpikäydyt asiat hieman eri tavalla.

Ongelma:

Palaverin päätyttyä kaikki ovat hieman erimielisiä siitä, että mitä on sovittu. Tieto, joka oli tarkoitus välittää kaikille osapuolille, jäikin jokaisen oman tulkinnan mukaiseksi. Selkeä punainen lanka pääsi katoamaan ja mahdollisista sovituista asioissa on vaikea ryhtyä jatkotoimenpiteisiin..

Ratkaisu:

Työryhmät koostuvat usein eri hallintokuntien edustajista, joten jokainen puhuu omaa ammattikieltään. Vastuu jää silloin helposti kuulijalle. Muiden tulisi kysyä ja tarkentaa, että mitä kyseinen asia puhujalle merkitsee ja käytännössä tarkoittaa.

Lisäksi jokaisesta pidetystä palaverista ja tapaamisesta kannattaa keskustelun jälkeen kirjata tärkeimmät asiat muistioon, ainakin tehdyt päätökset. Muistio voidaan lähettää kaikille paikalla olleille luettavaksi ja tarkistettavaksi.

2.5 Olet omasta mielestäsi selittänyt jonkin asian yhteistyökumppaneillesi täysin ymmärrettävästi, mutta myöhemmin huomaat, ettei kukaan ole sisäistänyt asiaa.

Ongelma:

Näin käy helposti, kun ihminen puhuu itselleen tutusta aiheesta. Perusteellinen selittäminen tuntuu turhalta ja työläältä, mutta muille asia voi jäädä täysin vieraaksi, jos he eivät ymmärrä kokonais kuvaa. Sanotaan, että oletus on kaikkien mokien äiti, niin myös tällaisessa tapauksessa. Ei voi olettaa, että kuulijat ovat perillä asioista yhtä vahvasti kuin itse. Oma ulosanti voi myös olla vaikeaselkoinen. Esimerkiksi mumiseva puhetapa, hiljainen ja monotoninen ääni sekä liian nopea puhe vaikeuttavat kuulijan ymmärtämistä.

Ratkaisu:

Asioita kannattaa lähteä kertomaan etäisyysperiaatteella. Ensin valottaa hieman kokonais kuvaa ja siitä sitten alkaa lähestyä kohti yksityiskohtia. Vaikka alkusanat ovatkin kertausta jollekulle, niin asia ei kuitenkaan jää roikkumaan yksittäisenä palasena ilman suurempaa kehystä.

Tärkeä osa selkeää kommunikaatiota on esiintymistaitojen hallinta. Puheen tulisi olla kuuluvaa, selkeää ja ei liian nopeata rytmiltään. Ulosannin ollessa selkeää ja mielenkiintoista, kuulijoiden on helpompi omaksua kerrottava asia.

2.6 Olet selittämässä tärkeää asiaa, mutta yleisö haukottelee eikä tunnu kuuntelevan. Missä vika?

Ongelma:

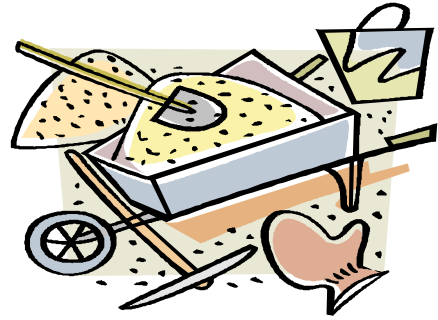
Yhteistyön kannalta tärkeää olisi, että kaikkien osapuolten mielipiteet ja havainnot otetaan vakavasti ja niistä tarvittaessa keskustellaan. Ryhmän jäsenten haukottelulle voi olla monia syitä. Kokoon-tumisen ajankohta, kesto tai motivaation puute voivat olla syynä. Motivaation puute taas voi johtua monista seikoista, kuten aiemmista huonoista yhteistyö kokemuksista.

Ratkaisu:

Ketään ei voi pakottaa olemaan haukottelematta, mutta jokainen voi osaltaan vaikuttaa tilaisuuden mielenkiinnon säilymiseen. Dialogisuus on menetelmä, jolla kaikki ryhmän jäsenet saadaan aktivoitua mukaan. Se vaatii kuitenkin hiukan opettelua ja siihen panostamista. Dialogi on nimittäin enemmän kuin pelkkä keskustelu, se on luova prosessi, joka ei ole ainoastaan informaation seulo-mista, vaan eläytymistä eri ratkaisuvaihtoehtoihin ja omien ajatusmallien kyseenalaistamista. Haukottelua ei aina kannata ottaa merkinä siitä, että itse asia ei kiinnostaisi. Monet ihmiset haukot-televat väsyneinä vaikka asia olisi kuinka mielenkiintoinen. Esimerkiksi aamulla tai illalla järjestet-tävät kokoukset saattavat haukotuttaa väkisinkin ilta- tai aamutorkkuja ihmisiä.

3. Näkökulmia moniammatilliseen työskentelyyn

Erkki Häkli

3.1 Meillä on yhteinen tavoite, kokonaisuus ja näkemys

Sujuva yhteistyö on ihailtavaa seurattavaa eikä ole ollenkaan hassumpaa olla sellaisessa mukana.

”Olemmehan ennen kaikkea määritelleet etukäteen projektille tulostavoitteet, erityisesti toiminnan horisontaalisen tason (sektoreiden ja yksiköiden välisen) ja vertikaalisen tason (johdon, henkilöstön ja asiakkaiden) rajojen ylityksille.”

Vuorovaikutus toimii saumattomasti ja toimijat osaavat jo pienestäkin vihjeestä ennakoida tapahtumien käännteitä ja mukauttaa toimintaansa toisten toimintaan.

”Erityisen tarkasti suunnittelimme etukäteen rajojen ylityksiä mahdollistavia välineitä, metodeja ja rakenteita.”

Sopiminen ja neuvottelu asioista tapahtuvat toiminnan lomassa, useimmiten ilman sen suurempaa dramatiikkaa.

”Työryhmäkokoukset olivat antoisia ja monisektorinen ja moniammatillinen työskentely verkostoituneissa tilanteissa lisääntyi.”

Yhteistyön kehittämiseen ei ole nopeita ja yksinkertaisia ratkaisuja. Mahdollisia yhteisiä tavoitteita löytyy lukemattomia määriä. Lähes kaikista toiminnoista löytää yhtymäkohtia johonkin toiseen sektoriin ja aina voidaan sanoa, että ”tämä asia kannattaisi tehdä yhdessä”. Kokonaisuuden hahmottaminen ei ole helppoa. Toimintajärjestelmän pirstaleisuus ei ainakaan helpota kokonaisuuden hahmottamista.

Lasten hiekkalaatikkoleikki voisi olla hyvä esimerkki yhteistyöstä. Aina ei välttämättä tarvita edes ulkoisia puitteita (laatikkoa), riittää, että tarjolla on kasa hiekkaa. Vuorovaikutus alkaa välittömästi ja toiminta kehittyy nopeasti eteenpäin kaikkia huomioiden. Reviirikiistojakin syntyy, mutta ne ratkeavat nopeasti ja omatoimisesti. Tarvittaessa asiaan saadaan nopeasti ulkopuolista apua ja toiminta voi jatkua... Vai alkoiko tässä vaiheessa lohduton itku?

3.2 Rautaisella ammattitaidolla – Näin voisi mennä

Minne meiltä aikuisilta on kadonnut rentous, ilo, luovuus ja luottamus toimiessamme toistemme kanssa? Kadonnut tai ei, moniammatillinen työskentely koetaan haasteelliseksi uudeksi asiaksi

työelämässä. Ehkäpä perinteinen ammatillisuus, yksin osaaminen ja pärjääminen ei olekaan sitä työtettä, mitä nyt kaivataan. Ehkä meidän ei tarvitsekaan yhteisessä keskustelussa kertoa ensimmäiseksi, miten kiire meillä on ja miten paljon olemme saaneet aikaan.

Toimijoiden ammattitaito on niin vahvalla tasolla, että työssä kuvastuu itsevarmuus ja toisten työn arvostus. Sektorirajojen ylittäminen on helppoa, koska toimijat ovat kyllin varmoja itsestään ja omasta panoksestaan työhön arvostaakseen toistensa taitoja.

Vaatimukset muutoksiin tuntuvat tuntuu kiristyvän vuosi vuodelta. Tekniset, kulttuuriset ja organisatoriset muutokset ovat nykypäivää ja osa työelämää. Usein niiden läpivieminen tarkoittaa työyhteisössä sekamelskaa, raskaita työkuvioita ja epävarmuutta. Uudet asiat ja tehtävät vaativat osaamista ja tilanneherkkyyttä kaikilta muutokseen osallistujilta.

Rautainen ammattitaito, halu oppia, kannustaminen ja ohjaaminen sekä yksilöiden huomioon ottaminen auttavat kaikissa tilanteissa.

3.3 Tiedon kulku ja kommunikointi

Voisiko moniammatillinen työskentely perustua toisten kuuntelemiseen? Ihmisillä on mielipiteitä ja näkemyksiä asioista, jos siedämme epä tietoisuutta ja houkuttelemme ujoimmatkin puhumaan.

Toimintojen suunnittelussa noudatetaan moniammatillisen yhteistyön iloista sillisalaattia. Asioista annetaan etukäteisinformaatiota, ruoditaan ja romutetaan ja taas kehitetään suunnitelmia ja toimenpiteitä eteenpäin yhdessä toimijoiden kera. Kokoukset, sähköpostiviestit ja yhteinen toiminta ovat säännöllisiä työvälineitä. Välillä otetaan askel taaksepäin, jotta voidaan ottaa kaksi eteenpäin.

3.4 Muutosprosessi

Iduillaan olevat, keskeneräiset ja muotoilemattomat ajatukset saattavat olla helmiä, joista löytyy uudenlaista näkemystä ja uutta paloa koko työyhteisön toimintaan. Varsinkin, jos uudenlainen näkemys auttaa meitä paremmin palvelemaan asiakasta.

Tehtävät ja toimet tulevat arvioitua perusteellisemmin ja laajemmin yhteistyön avulla. Yhteistyöstä syntyy uusia näkökulmia, joista hyötyvät taas nuoret. Tulos ei ole sitä, mitä yksittäinen työntekijä tai organisaatio on tehnyt, vaan se, mitä nuoret ovat saaneet.

4. Käytännön kokemuksia paikallisten hankkeiden yhteistyöstä

Maikki Rouvinen

Työryhmän työskentelyyn osallistuneet koordinaattorit kokosivat yhteen hankkeidensa moniammatillisia käytäntöjä ja prosesseja. Koonneissa kuvattiin moniammatillisten toimintojen tavoitteita, tuloksia, toimijoita ja kohderyhmiä. Koordinaattorit pohtivat myös omaa sekä paikallisen hankkeen roolia seudullisessa yhteistyössä. Olennaista on oppiminen, jota muutoshakuisissa kehittämishankkeissa tapahtuu kaiken aikaa. Kirjasimme ajatuksia myös siitä, mitä yhdessä on opittu. Luku neljä on koottu koordinaattoreiden kirjaamien kokemusten ja ajatusten pohjalta.

4.1 Yhteiset toiminnot ja yhteistyön tavoitteet

Rovaseudun Näin ON –hankkeen koordinaattori Merja Tervo on todennut, että pitkien välimatkojen maakunnassa, Lapissa, yhteistyön tekeminen ja siihen oppiminen on edellytys hyvinvointipalvelujen säilymiselle ja niiden kehittämiselle. Tervon mukaan yhteistyön ytimessä ollaan silloin kun puhutaan laadusta, palvelujen saatavuudesta ja käytettävyydestä taikka toimintaympäristöistä, jotka tarjoavat monipuolisia osallisuuden mahdollisuuksia.

Piirtäessäni tulevaisuutta mielessäni, kuvittelen mielessäni hyvin organisoituja seudullisia palveluja, joiden avulla mm.

1. Rakenteisiin vaikuttamalla ja niitä kehittämällä halutaan luoda osallisuustyölle otollinen maaperä
2. Hankeyhteistyötä suunnitellaan kokonaisvaltaisesti niin, että sekä projektisuunnittelua että hankkeiden käytännön toteutusta tehdään sitoutuneesti yhdessä. Kehittämiseen satsataan.
3. Seudullisia hanketietopankkeja syntyy (esimerkki Rovaniemeltä www.rovaniemi.fi -> projektit ja hankkeet -> nuorisoteemaiset hankkeet) ja tiedon välittämistä sekä tuottamista ja vuorovaikutusta halutaan kehittää.
4. Nuorille suunnattujen palveluiden ja nuorisoteemaisten hankkeiden koordinointi on organisoitu osaksi perustyötä.”
5. Seudulla kehitettyjä hyviä käytäntöjä, työvälineitä ja menetelmiä halutaan ja voidaan jakaa ja juurruttaa niitä osaksi perustyötä. Nuorisotiedotukseen resursointi kasvaa.
6. Työntekijöiden osaamista ja ammattitaitoa voidaan vahvistaa mm. yhteisen seudullisen täydennuskoulutuksen avulla. Pitemmälle vietyä yhdessä oppiminen johtaa yhteiseen toimintaan, joka puolestaan edesauttaa tiiviiden palveluketjujen syntymistä, osaamisvajeiden tunnistamista ja niiden poistamista.
7. Arviointi ja seuranta kehitetään. Kustannusvaikuttavuutta seurataan mm. ns. nuorisobudjettien avulla. Laadullisiin indikaattoreihin ja niiden synnyttämiseen kiinnitetään huomiota.
8. Syntyy ajan tasalla olevia nuorisopoliittisia ohjelmia ja strategioita, jotka linkittyvät kiinteästi seudun muihin vastaaviin asiakirjoihin. Yhteisesti luodut tavoitteet synnyttävät yhteisen päämäärän, jonka eteen halutaan yhdessä ponnistella ja tehdä työtä.
9. Palvelujärjestelmän kehittämistarpeita ennakoidaan yhdessä, nuorisokulttuurisen muutokset huomioon ottaen.

Seudullisuuden tulisi olla mahdollisuus ja voimavara joka lähtee paikallisista tarpeista ja olosuhteista ja jota toteutetaan toiminnoissa, joissa yhteistä etua, tukea ja voimaa tarvitaan. Sen soisi tuovan jokaisen toimijan perustyöhön lisäarvoa, joka koetaan voimaannuttavaksi, ajankohtaiseksi ja uutta luovaksi. Seudullisuuden ei tulisi olla raskas rakenne, ylimääräinen työ, joka sisältää paljon hallin-

noimista vieraannuttaen vähitellen käytännön toimijat. Sen tulisi tarjota tilaa ja aikaa yhteiselle dialogille ja kehittämistoimille sekä erilaisten vaihtoehtojen tarkastelulle. Jokainen seutu on teki-jöidensä näköinen ja niin tuleekin olla.

Merja Tervo

Saman voi sanoa pätevän myös moniammatilliseen työskentelyyn. Hankepaikkakunnilla on ollut paljon pyrkimystä Merjan kristallipallosta visioimaan tulevaisuuteen. Palveluista on pyritty tekemään mahdollisimman joustavia ja toimivia, työntekijöiden osaamisen vahvistamiseen ja tiedonkulun sekä vuorovaikutuksen lisäämiseen on panostettu sekä luotu uusia toimintamalleja ja työkaluja.

Tavoitteena hankepaikkakuntien moniammatillisissa prosesseissa on pääsääntöisesti ollut nuorille suunnattujen palveluiden lisääminen tai kehittäminen ja tavoitteen saavuttamiseksi on lähdetty kehittämään toimijoiden välistä yhteistyötä, luomaan uusia menetelmiä tai vakiinnuttamaan jo aiemmin luotuja.

Moniammatillista työskentelyä on käytetty eniten erilaisten nuorten tukipalveluiden järjestämisessä. Nuorille on luotu mm. työllistymistä ja elämänpolkujen rakentamista tukevia palveluita. Erilaisiin nuoren elämän muutosvaiheisiin, kuten yläkouluun tai sieltä jatko-opintoihin siirtymistä on pyritty helpottamaan kehittämällä sujuvaa yhteistyötä. Työskentelytapana on voinut olla puhelinpäivystyksen järjestäminen, oppimisvaikeuksiin puuttuminen ja tukitoimien tarjoaminen niitä tarvitseville nuorille. Näitä palveluita tuottavat yhdessä usein nuorisotoimen kanssa työvoimahallinto, sosiaalitoimi sekä koulut ja oppilaitokset.

***Rovaniemen seudulla** parannetaan nuorten parissa työskentelevien asiantuntijoiden välistä tiedonkulkua kehittämällä sähköinen palvelujenseurantalomake. Nuoren luvalla lomake kulkee viranhaltijoiden välillä, jolloin tieto kulkee ja voidaan vähentää päällekkäistä työtä. Hankkeessa on luotu lomake, suunniteltu ja pilotoitu sen käyttö sekä valmisteltu käyttöön oton edellyttämät hallinnolliset päätökset.*

Lomakkeen suunnittelussa ovat olleet mukana nuorten parissa toimivat tahot, moniammatillinen työryhmä sekä Rovaniemen sähköisen asioinnin edustajat.

Toisaalta nuorten osallisuuden ja osallistumismahdollisuuksien kehittäminen on toimintaa, johon tarvitaan eri nuorten elinoloihin vaikuttavien toimijoiden yhteistyötä. Tavoitteena on innostaa nuoria osallistumaan heitä koskevien asioiden käsittelyyn. Pelkkä into ei riitä, vaan nuoren äänen kuuluksi tuleamista tai nuorten omaa toimintaa on tuettava luomalla sille tilaa ja menetelmiä.

Toimintatapoina on ollut muun muassa oppilaskuntien ja nuorten vaikuttajaryhmien toiminnan tukeminen tai toimintaryhmien perustaminen sekä äänestysaktiivisuuskampanjat koulujen ja järjestöjen kanssa. Toisaalta nuorille on luotu uusia vaikuttamisen välineitä, kuten mahdollisuus tehdä nuorisaloitteita matkapuhelimella. Nuorten harrastusmahdollisuuksia on tuettu tukemalla yhdistysten perustamista tai harrastetilojen etsimistä.

***Kokkolassa** on pyritty tukemaan nuorten osallistumista ja vaikuttamista kuntalaisina sekä harrastusmahdollisuuksia. Nuorille on kouluissa ja oppilaitoksissa järjestetty oppilaskuntatoiminta -koulutuksia ja aktivoitu tutor-toimintaa. Erilaisten tapaamisten, näyttelyiden ja esitysten kautta on pyritty tuomaan seutukuntaa nuorille tutuksi. Skeitta-*

reiden kanssa on etsitty sopivia harrastetiloja, joihin skeittarit ovat itse rakentaneet ja kunnostaneet rampeja.

Yhteistyöverkostojen luomisessa ja tapahtumien ja koulutustenjärjestämisessä ovat olleet mukana koulut, kunnan eri hallintokunnat, seutuhallitus ja luottamushenkilöitä.

Osallisuus edellyttää tietoa. Nuorisotiedotusta ja erilaisia valistuksia järjestettiin usein monen toimijan yhteistyönä. Nuorille suunnattu tiedotus on tärkeä palvelu myös siksi, että se tukee ja auttaa nuorta etsimään tietoa, muodostamaan mielipiteitä, ottamaan kantaa ja tekemään päätöksiä. Nuorisotiedotus lisää nuorten tietoja yhteiskunnasta ja vaikuttaa suoraan heidän kansalaisvalmiuksiinsa ja samalla myös osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin.

Nuorisotiedotus on nuorisotyön muoto, joka sopii esimerkiksi alueellisesti tai seudullisesti koordinoituista palvelukokonaisuuksista. Tiedämme, että nuorten oikeuksiin kuuluu heitä kiinnostavan ja heitä koskevan tiedon saaminen elämäntilanteeseen nähden oikeaan aikaan ja että nuorille tarjottavan tiedon tulee perustua tiedon käyttäjien toiveisiin ja tarpeisiin. Tarjoamalla nuorisotiedotuspalveluja haluamme varmistaa, että tieto ja tiedonhankintamahdollisuudet ovat kaikkien nuorten saatavilla riippumatta heidän elinolosuhteistaan ja asuinpaikastaan. Haastava tehtävä, joka edellyttää laajapohjaista yhteistyötä ja koordinoitua. Yhdessä tehty työ ja yhteinen palvelu nuorisotiedotuksen kehittämisen ytimessä silloin, kun puhutaan laadusta, palvelun saatavuudesta ja käytettävyydestä ja asiakastiedon hyödyntämisestä. On siis opittava tekemään yhdessä työtä.

Meria Tervo

Rovaniemellä avattiin maaliskuussa 2005 NutiMobiili -palvelu, jonka avulla nuori kuntalainen voi tehdä aloitteen sekä tietokoneen että matkapuhelimen välityksellä. NutiMobiilin avulla reagoimista ja aloitteiden järjestelmällistä koontia on myös mahdollista tehostaa. Kehitystyön myötä myös nuorisotiedotuksen uutiset ovat Internetin lisäksi selattavissa myös matkapuhelimella. Hankkeen ideoijina ja testaajina toimivat seudun nuoret ja nuorten parissa toimivat. Hanke sai rahoituksensa Lapin lääninhallituksen nuorisotoimen kehittämishankkeiden kehittämisvaroista sekä Rovaniemen kaupungin nuorisotoimelta. Palvelu on helposti kopioitavissa myös muihin toimintaympäristöihin.

Uusia palveluita on kehitetty tai olemassa olevien palveluiden laatua pyritty varmistamaan luomalla toimintamalleja ja – menetelmiä yhteiselle työlle. Toimintamalli on voinut olla esimerkiksi menetelmä erilaisten oppijoiden tunnistamiseksi tai systemaattiseksi tarttumiseksi havaittuihin oppimisvaikeuksiin. Yhdessä työskentely vaatii myös yhdessä työskentelyn oppimista. Hankkeiden kautta on luotu yhteisiä toimintatapoja tai yhdenmukaistettu toimintatapoja, pyritty vähentämään päällekkäisiä toimintoja sekä parannettu tiedon- ja ideoidenkulkua työntekijöiden kesken. Tätä on tehty yhteisten koulutusten ja tiedotusverkostojen kautta sekä tutustumalla toisten työhön ja sopimalla työnjaoista. Nuorisotiedotus ja nuoren asiakkaan kohtaaminen on monen hankkeen kehittämissuunnitelmassa mukana.

4.2 Nuori asiakkaana

Yhteistyössä luotujen palvelujen tuottamisessa ja toimintamallien kehittämisessä kohderyhmänä ovat useimmiten nuoret ja heidän vanhempansa.

Nuori asiakkaana on hyvin haastava ja mielenkiintoinen kohde. Nuoret eivät ole vain yksi yhtenäinen joukko, jota voidaan käsitellä, sillä nuoruus käsitteen alle sopii monia eri ikäryhmiä ja kasvuvaiheita. Voimassa olevan Nuorisotyölain mukaan nuori on alle 29-vuotias kuntalainen, joten on varsin helppoa todeta että tiedon, osallistumisen ja tekemisen tarpeet ovat erilaisia yläasteikäisillä ja yli 20-vuotiailla nuorilla.

Merja Tervo

Nuoriin kohdistuneissa yhteisissä toiminnoissakin on useampia eri kohderyhmiä. Yhteistyön kohteena ovat koulujen ja oppilaitosten oppilaat päihde- ja mielenterveysyhteistyössä sekä oppilaiden osallistumismahdollisuuksien kehittämiseksi. Laajemmin paikkakuntien nuoriin kohdistuu yhteis-palveluita työllisyyteen liittyvissä kysymyksissä, nuorisotiedotuksessa ja harrastusmahdollisuuksien parantamisessa. Näissä hankkeissa on usein tavoitteena tavoittaa myös nuorten vanhemmat ja perheet.

Lammilla on tehty lapsiperheille infopaketti kunnan, seurakunnan ja järjestöjen lapsille ja nuorille suunnatuista palveluista. Lammin lapsi- ja nuorisopoliittinen työryhmä tarttui lapsiperheiden toiveeseen saada lammilaisille lapsille ja nuorille suunnattu toiminta yksiin kansiin. Ensimmäinen Lasten ja nuorten Lammi julkaistiin syksyllä 2004 ja tämä vihreä vihkonen jaettiin jokaiseen kotiin, jossa oli alle 18-vuotiaita. Infomateriaali on lisäksi internetissä.

Lasten ja nuorten Lammiin listattiin kaikki lapsille ja nuorille suunnattu yhdistystoiminta nuoris-, kulttuuri- ja liikuntayhdistyksistä, seurakunnan lapsi- ja nuorisotyön palvelut, yksityisten tarjoamat vapaa-ajan kerhotoiminnan palvelut sekä julkisen sektorin tarjoamat palvelut lapsiperheille. Infopaketti siirrettiin myös verkkoon luettavaksi. Verkossa olevaa versiota on päivitetty sitä mukaa kun ilmoituksia muutoksista on tullut.

Lasten ja nuorten Lammi julkaistaan ja jaetaan koteihin myös syksyllä 2005. Ideoita vihkosen kehittämiseksi on tullut muutamia ja seuraavassa infopaketissa on mukana muun muassa valokuvia Lammilta. Lasten ja nuorten Lammi –oppaan toimivuus on riippuvainen siitä miten aktiivisesti eri toimijat antavat tietoja järjestettävästä toiminnasta.

Toinen osa hankkeista kohdistaa toimenpiteitään ammatillisissa verkostoissa toimiviin. Yhteistyötä on pyritty kehittämään muun muassa nuorisotoimien, koulujen, terveydenhuollon, sosiaalityön, päihdetyöntekijöiden ja kunnan muiden hallintokuntien kesken. Kolmantena kohderyhmänä olivat nuorten vaikuttajaryhmät, oppilaskunnat ja järjestöt. Näillä hankkeilla pyrittiin lisäämään nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Joensuun seudulla on rakennettu päihdetyön verkostoa ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Koulut, nuorisotyö, järjestöt ja päihdetyön ammattilaiset tekevät kaikki tahoiltaan ennaltaehkäisevää työtä. Verkostoinnin tarkoituksena on ollut edistää paikallisten toimijoiden osaamista ja yhteistyötä valistustyössä sekä luoda seudullinen toimintamalli, jossa hyödynnetään seudulla olevia menetelmiä ja materiaaleja.

Verkoston rakentaminen aloitettiin selvittämällä nuorisotyöntekijöiden ja nuorisojärjestöjen edustajien koulutus- ja kehittämistarpeet päihdevalistustyössä. Selvitysten pohjalta koottiin ennaltaehkäisevän päihdetyön työkalukansio ja järjestettiin seudun toimijoille ennaltaehkäisevän päihdetyön koulutusta, jossa esiteltiin paikallisten päihdetyön toimijoiden työtä sekä harjoitettiin käyttämään alueella olevia valistusmenetelmiä ja –paketteja.

Koulutuksiin osallistuneita muodostettiin paikallisia toimijaverkostoja päihdevalistuksen toteuttamiseen. Osassa kuntia verkostot ovat jo yhteistyössä toteuttaneet kouluvierailuja. Seudullisesti luotiin sähköpostiverkosto tiedon, ideoiden ja kokemusten kierrättämiseen.

Koulutuksissa ja verkostossa on mukana 85 osallistujaa 34 eri koulusta, järjestöstä tai nuorisotoimesta. Koulutuksia järjestämässä oli A-klinikka, Nuorten Päihdepysäkki, Poliisin, nuorisotoimen ja sosiaalitoimen yhteinen Nuorten Tiimi sekä nuorisotoimi.

4.3 Yhteistä työtä vai yhteistyötä?

Kerromme usein toisillemme, että meillä on paljon yhteistyökumppaneita. Mutta mitä teemme yhdessä? Miten se näkyy? Yhteistyön tulokset voimme todentaa ainoastaan konkreettisilla asioilla, toiminnoilla ja uusilla toimintamalleilla, joilla pyritään sellaiseen lopputulokseen, jota ei olisi pystytty saavuttamaan ilman kumppanin apua. Siksi projekteissa täytyy jatkuvasti etsiä todellisia toimijoita. Sitoutuminen on siis aitoa kumppanuutta ja yhteistä kiinnostusta ottaa projekti yhdessä eri toimijoiden harteille.

Merja Tervo

Lapin yliopiston professori Simo Koskinen on monessa yhteydessä käyttänyt sellaisesta yhteistyöstä, jossa kirjeiden tai sähköpostien lähettämisestä on siirrytty konkreettisen tekemisen tasolle, nimitystä yhteinen työ. Kuvaus on mielestäni osuva ja luo mielikuvan yhteisestä hankkeesta ja tekemisen meaningistä.

Merja Tervo

Nuoren elämää en voi lokeroida tai putkittaa hallintokuntien mukaan. Osa julkisista palveluista on selkeästi jonkin toimijan vastuulla, mutta monia tehtäviä kuten päihdevalistusta tai nuorisotiedotusta tekee moni eri taho osana omaa työtään. Toisaalta nuorten osallisuus kaatuu tai kehittyy joka päivä monien eri toimijoiden toiminnan myötä. Monien yhteishankkeiden tavoitteena voi sanoa olevan juuri tällaisissa toiminnoissa yhteistyön kehittäminen kohti yhteistä työtä.

Osallisuushankeyhteistyössä on nuorisotyön lisäksi ollut useimmiten mukana sosiaalitoimi ja koulu- ja oppilaitoksia. Näiden kanssa yhteistyötä on tehty erityisesti nuorille suunnatuista palveluista tiedotettaessa, päihdevalistuksessa, nuorten erityistä tukea tarjottaessa tai työllistymishankkeissa. Työllisyyteen liittyvissä hankkeissa on yleensä mukana myös työvoimahallinto. Nuorten osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksien parantamisessa toimijoina ovat liikunta- ja kulttuuritoimet, järjestöt, paikalliset vaikuttajat sekä oppilaskunnat ja vaikuttajaryhmät.

Hankepaikkakunnilla moniammatillisessa yhteistyössä on koordinaattoreiden mukaan tuloksena ollut muun muassa lisääntynyttä yhteistoimintaa, moniammatillisen yhteistyön tiivistymistä ja tehostumista, toimivaa yhteistyötä, yhteistyöverkostoja, toiminta- ja rahoitusmalleja tai entistä parempaa tiedonkulkua toimijoiden kesken. Koordinaattoreiden kokemukset lisääntyneestä ja tehostuneesta yhteistyöstä kuvaavat prosessia, jossa yhteistyö toivottavasti kehittyy yhteiseksi työksi.

***Taipalsaaren** Nivellyksessä tutustutetaan kunnan kuudesluokkalaiset toisiinsa jo ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä. Kuudennen luokan keväällä ja seitsemännen luokan syksyllä järjestettävissä Nivellyspäivissä ovat mukana kunnan ja seurakunnan nuorisotyöntekijät, luokanvalvojat ja tukioppilaat sekä Nuortenpalvelu ry.*

Toimintatapa on kunnassa koettu hyväksi, joten toimintaa on toteutettu yhteistyönä jo useamman vuoden ajan.

Käytännön tuloksina on syntynyt toimintamalleja muun muassa poliittisten nuorisjärjestöjen ja koulujen yhteistyöhön, nuorten työskentelymahdollisuuksien välittämiseen sekä Stop – toimintamalli systemaattisen tuen tarjoamiseksi oppilaille pulmatilanteissa.

***Askolan Duunirundi** on toimintamalli pienimuotoisten työskentelymahdollisuuksien luomiseksi nuorille. Duunirundissa kunta välittää nuorille pääsääntöisesti kotitalouksien pieniä korkeintaan kolmen tunnin työtilaisuuksia. Kunta vastaa työntekijöiden vakuutusturvasta ja duunirundin markkinoinnista. Käytännön toteutuksesta vastaavat nuoris- ja kulttuurisihteeri ja liikuntasihteeri.*

Yhteisinä toimintoina on tehty muun muassa lasten ja nuorten Lammi –infovihkonen sekä paperiversiona että internetissä, viikonloppuisin toimiva nuorten päivystyspuhelin Askolassa, Rovaseudulla sähköinen palvelujenseuranta nuorten psykososiaalisiin palveluihin. Nuorille, mm. skeittareille on perustettu useamman kunnan tai toimijan kesken nuorten erityisharrastetiloja.

***Lammilla** toimii kirkonkylän alakoululla 3.-6-luokkalaisille oppilaille tarkoitettu Parkki-kerho. Mukaan toimintaan on toivottu erityisesti lapsia, joilla koulunkäynti on vaikeutunut esimerkiksi oppimisvaikeuksien tai läksyjen tekemättä jättämisen takia.*

Parkki-kerho on sivistystoimen, nuorisotoimen ja sosiaalitoimen yhteistyössä toimiva iltapäiväkerho, joka mahdollistaa varhaisen puuttumisen hallintokuntien välisenä yhteistyönä. Ohjaajina toimii kaksi Konnarin ala-asteen koulunkäyntiavustajaa ja toimintaa koordinoi nuorisotyöntekijä. Sosiaalitoimi maksaa koulunkäyntiavustajien palkan kerhoajalta. Toiminnasta aiheutuvat materiaali- ym. kulut pyritään kattamaan kerhon osallistumismaksuilla.

Yhdessä tekemällä on saatu aikaan varhaisen puuttumisen ja osallisuuden edistämisen väline. Etuna on ollut mahdollisuus jakaa työtä.

4.4 Osallisuushankkeen rooli ja tehtävät

Osallisuushankkeet ovat tuoneet hankkeiden koordinaattorit hankepaikkakunnille mukaan moniammatillisiin verkostoihin. Koordinaattorit luovat mahdollisuuksia yhteistyölle.

On tärkeää, että yhteistyö lähtee liikkeelle vuorovaikutuksesta, jonka aikana on mahdollista löytää yhteisiä tavoitteita, päämääriä ja arvoja. Yhteistyön edellytyksenä on arvokeskustelu ja ammatillisen ja poliittisen johdon yhteinen näkemys tavoitteista ja keinoista sekä innostus oman seudun, ei vain oman kunnan, kehittämiseen.

Merja Tervo

Osallisuushankkeiden ja niiden koordinaattoreiden roolina moniammatillisessa työskentelyssä on ollut toimijoiden välisten yhteyksien luominen ja ylläpitäminen sekä yhteistyön koordinointi. Koordinaattorit ovat koonneet toimijoita neuvotteluihin, tutustuttaneet toisiinsa sekä luoneet ja ylläpitäneet verkostoja.

Moniammatillista työtä tehdään verkostoissa, hankkeissa ja työryhmissä. Koordinaattorit toimivat jäseninä alueidensa nuorten asioita käsittelevissä työryhmissä, yhteistyökumppaneina muissa hankkeissa ja usein yhteisen toiminnan työrukkasina. Verkostoissa liikkuminen lisää koordinaattoreiden paikallistuntemusta niin tarpeista kuin osajista ja kiinnostuksista. Toisaalta työrukkasena toimiminen alentaa toimijoiden kynnystä lähteä kokeilemaan yhteistyöntapoja, koska kaikki työ ei kaadu omien jo olemassa olevien tehtävien päälle.

Lammilla koulutoimi, ja nuorisotoimi, sosiaalitoimi, työvoimahallinto ja kesätyön tarjoajat ovat yhdessä kartoittaneet eri toimijoiden osuutta nuorten elämänpolkujen löytymisessä ja toisaalta suunnitelleet nuorille työnhakukurssin.

Osallisuushankkeen koordinaattori on toiminut yhteistyössä yhteyshenkilönä ja koordinoijana, suunnitellut toimintaa ja tehnyt elämänpolkukartoituksen.

Yrityksissä asiakastiedon sanotaan olevan merkittävä strateginen voimavara. (Suoran vuosi 2005.) Myös julkinen sektori painottaa yhä enemmän asiakaskeskeisyyttä visioissaan ja strategisissa painopistealueissaan. Organisaatioissa ja on ymmärretty, että asiakkuuden hallinta vaatii jatkuvasti päivitettyä tietoa asiakkaista ja asiakasryhmistä, joiden iät, tarpeet ja toiveet saattavat olla hyvinkin erilaisia. Asiakastieto auttaa siis kehittämään palveluja ja arvioimaan toimintaa ja asiakkuuksia laaja-alaisesti. Kyse on siis varsin pitkälle tiedosta ja sen hyödyntämisestä, hyvin organisoidusta seurannasta sekä asiakkuuksien johtamisesta. keskeistä on oppiminen, jota tapahtuu koko organisaatiossa.

Merja Tervo

Koordinaattorit ovat myös tehneet yhteistyön pohjaksi erilaisia kartoituksia ja selvityksiä muun muassa nuorten elinoloista, palvelutarpeista tai eri palveluiden tarjoajista. Koordinaattorit ovat näiden pohjalta olleet myös yhteistyön alulle saattajia, ideoijia ja suunnittelijoita. Toisaalta yhteistyön pohjaksi on järjestetty ja tarjottu verkostoissa toimiville koulutuksia. Tällä tavoin toimijoille on tarjottu välineitä yhteisten toimintojen toteuttamiseen.

Kokkolan STOP –toimintamallissa luotiin systemaattista tukea oppilaille pulmatilanteisiin. STOP –mallissa on tavoitteena huomioida yksinäiset, erilaiset, kiusatut ym. jotka tarvitsevat tukea ja apua. Mallissa pyritään tarjoamaan henkilökohtaista täsmäapua mahdollisimman monelle tukea tarvitsevalle nuorelle. Mallissa tunneilla häiritsevä oppilas no voinut keskustella asiasta STOP-työntekijän kanssa, lisäksi työntekijä vetää läksyklubia ja ohjaa harrastuksiin.

Hankkeen tehtävä on ollut kartoittaa koulujen tarvetta stop-toimintaa ja oppilaiden vapaa-ajan tarpeita. Hanke on ollut aloitteen tekijänä ja toiminnan käynnistäjänä kouluilla. Hanke on rahoittanut toimintaa pilotoinnin aikana kahden työntekijän osalta.

Työskentelyssä on usein tähdätty uuteen toimintatapaan. Toimintamenetelmien mallintaminen jatkossa käytettäväksi on usein ollut koordinaattorin tehtävä. Toimintatavan mallintaminen, työskentelyn dokumentointi ja hyvän käytännön levittäminen vievät nekin aikaa, ja jäävät helposti käytännön toiminnan alle. Osallisuushankkeet ovat myös mahdollistaneet uudet kokeilut taloudellisella tuella tai rahoitukseen ja toteutukseen liittyvällä ohjauksella.

Joensuun seudulla ovat poliittiset nuorisojärjestöt kiertäneet jo monien vaalien alla kouluilla kertomassa äänestämisestä ja päättäjänä toimimisesta. Kunnallisvaalien 2004 alla Nuorten Seutu –hanke koordinoi Pohjois-Karjalassa Suomen Nuorisoyhteistyö Alianssi ry:n järjestämän äänestysaktiivisuuskierueen.

Kierueen aikana järjestöt kiersivät Pohjois-Karjalassa lähes 50 koulussa ja oppilaitoksessa. Lisäksi opettajille suunniteltiin kuntateemaan liittyvä opetusmateriaalia. Nuorten Seutu –hankkeen roolina oli koordinoida kierros ja muu työskentely. Hanke vastasi myös koko prosessin eri vaiheiden dokumentoinnista ja toiminnan mallintamisesta. Kierroksen jälkeen järjestöillä oli seuraavia vaaleja varten käytössään malli, jossa on kuvattu kierroksen suunnittelu ja järjestäminen rahoituksesta ja yhteystiedosta nuorisovaalin järjestämiseen.

Moniammatillisessa työskentelyssä on osallisuushankkeiden koordinaattorit ottanut roolikseen yhteistyön mahdollistamisen lisäämällä toimijoiden tuntemusta toisistaan ja työstään, tarjoamalla työkaluiksi mm. kartoituksia ja koulutuksia sekä työrukkasena toimimisen uusien toimintamenetelmien kokeilemisessa.

4.5 Opittiin

Yhteistyön tekeminen tarjoaa mahdollisuuden oppimiseen toisilta toimijoilta ja yhdessä toisten toimijoiden kanssa. Toisaalta yhteistyön edellytyksenä on yhdessä työskentelemisen oppiminen.

Moniammatillinen työskentely mahdollisti oman näkökulman laajentamisen palveluiden tarkastelussa. Opittiin näkemään mille, missä vaiheessa ja miten tuotetuille palveluille olisi tarvetta ja oikea aika. Kokeilemalla huomattiin, että joillekin palveluille ei ollut muita tuottajia, kuten Askolan Duunirundille tai oivallettiin uuden palvelujen tuottamistavan mahdollisuus kuten Rovaseudulla sähköisten palvelujen hyödyntämisessä.

Työskentelyssä on opittu yhteistyöntaitoja. Toimijat ovat oppineet muun muassa määrittelemään yhteisiä kehittämistarpeita, erilaisten ja eri-ikäisten toimijoiden välistä vuoropuhelua sekä kuntien välistä yhteistyötä. Työtä opittiin jakamaan keskenään. Yhteistyön tekemisen kautta saatettiin havaita myös, että aina ei yhteistyö vaadi taloudellisia resursseja vaan halua tehdä yhdessä. Nuorten kanssa tekemällä toimineet huomasivat, että nuorten omasta innostuksesta lähtöisin olevaa toimintaa kannattaa tukea.

Toisaalta työskentelyn myötä on huomattu, että yhteistyön tekemisellä on aina omat edellytyksensä. Yhdessä työskentelyn edellytyksenä on olemassa olevien rakenteiden ja toimintojen tunteminen ja Toimivan verkosto tarvitsee jonkun koordinoimaan yhteistyötä. Toimijoiden sitouttamisesta työskentelyyn opittiin, että teeman täytyy tukea toimijoiden perustyötä ja sen lisäksi työskentelylle on saatava valtuutus johtotasolta.

Nuorten kanssa toimimisen lähtökohtana on nuorten kuuleminen ja heidän oma asiantuntijuutensa heitä koskeissa asioissa. Toisaalta myös kotien mukaan ottaminen oli joidenkin teemojen toteuttamisen kannalta oleellista.

***Kokkolassa** syntyi paikallishistorian kurssin tuotoksena Kokkola-trivia lautapeli. Hankkeessa koulutoimi ja museotoimi tuottivat yhdessä roolipelin harrastajille ja peruskoulujen oppilaille pelin paikallishistoriasta.*

Hankkeessa opittiin, että nuorten omasta innostuksesta ja kiinnostuksesta lähtöisin olevaa toimintaa kannattaa tukea, sillä silloin nuorten sitoutuneisuus työtä kohtaan paranee huomattavasti. Nuorilta löytyy upeita ideoita, tietoa sekä taitoa saattaa itsensä näköinen toiminta käytäntöön. Samoin huomattiin koulujen suhtautuvan erittäin positiivisesti oppilaista itsestään lähtöisin oleviin, toteuttamisen arvoisiin toimintoihin ja hankkeisiin. Tarvitaan vain organisointia ja yhteinen tavoitetta ja päämäärää.

Yhteistyön tekeminen oli myös palkitsevaa. Toimijat totesivat, että yhteistyöllä voidaan saada jouduttaa asioita tai saada aikaan suurempia asioita kuin yksin tekemällä. Yhteistyön merkitys näkyi toimijoiden työssä silloin kun työmäärään on saatu jaettua tai kun eri toimijoiden asiantuntijuutta on hyödynnetty onnistuneesti. Yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttaminen on ollut merkki onnistumisesta.

***Lammin** alueen kolmen kunnan päihdefoorumi kehitti Askelma –koulutusohjelman ehkäisevään päihdetyöhön 6.-8.—luokkalaistille. Ohjelmassa tekemisessä päihdefoorumi oppi, että yhteistyöllä voidaan saada kaikkien toimijoiden asiantuntijuutta hyödynnettyä, työmäärää jaettua ja kaikkien tavoitteita saavutettua.*

Askelmat -koulutusohjelma sisältää neljä askelmaa, joissa käydään 6-luokkalaisten ja heidän vanhempiensa kanssa läpi 7-luokalle siirtymistä, luodaan pohja tutustumiselle ja ryhmähengelle. 7-luokalla oppilaille järjestetään ryhmäytymispäivät, sekä oppilaiden ja vanhempien kanssa käsitellään päihdeasioita, kotiintuloaikoja, kodin ja kylän sääntöjä sekä luokkahenkeä ja kiusaamista. 8-luokalla vanhemmille ja oppilaille on ns. ehkäisevän huumetyön askelma, jossa on luento temasta ja toiminnallisia rasteja.

Päihdefoorumissa toimii nuorisotyöntekijöitä, koulujen edustajia, opo, kuraattori ja kouluterveydenhoitaja, sosiaalityöntekijöitä, poliisi, hammashoitaja ja tupakkahoitaja sekä luottamushenkilöitä. Askelma-päivien toteutukseen osallistuu myös muita toimijoita.

Nuorten osallisuushankkeissa toimineet näkivät nuorten vahvuuden. Nuorilta löytyi upeita ideoita, tietoa sekä taitoa oman näköisen toiminnan toteuttamisessa. Nuoret sitoutuvat vankasti omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan nousevaan toimintaan eikä tätä toimintaa tarvitse tuottaa tai ohjata ulkoapäin.

5. Yhteenveto

Osallisuuskulttuuri on nousussa. Valtakunnallinen nuorten osallisuushanke toimii kuntien ja seutukuntien osallisuuteen innostajana. Hanke puhalttaa yhteistyön henkeä kuntiin ja seutukuntiin, se nostattaa nuorta ääntä kuuluville. Rovaniemellä on jännitettä, sillä meneillään on kuntien yhdistymisprosessi. Syntyvä uusi kaupunki ja koko Rovaniemen seutu tarvitsevat luovaa jännitettä niin koko organisaation, yhteistyön kuin henkilöstönsä kehittämiseenkin. Nyt tarvitaan yhteistyön taitoja ja ihmisiä, jotka auttavat nuorta ääntä kuuluville.

Ollakseen kilpailukykyinen Rovaniemen ja sen seudun tulee panostaa ihmisiin ja inhimilliseen pääomaan. Yhteinen hyvinvointi on tavoiteltava, joka saavuttamisessa arvokeskustelulla, hyvillä strategisilla valinnoilla ja tasapainotetulla johtamisella, yhteistyöllä sekä uusien toimintamallien kehittämällä on keskeinen merkitys. Rovaniemen seutu on myös nuorten ja nuorten osallisuuden edistäminen on seudun menestystekijä. Osallistuva johtaminen ja kehittäminen luovat pohjan niin organisaation kuin ihmistenkin oppimiselle. Seutu, jonka nuoret oppivat osallistaviin käytänteisiin, kiinnittyvät kotiseutuunsa, sen ihmisiin, olosuhteisiin, yhteisöihin ja toimintaympäristöihin. He kokevat olevansa oman ikäkautensa ja elämänsä asiantuntijoita.

Seudulliset toimintamallit tarvitsevat syntyäkseen tekijöitä ja kokijoita, kehittämishakuisia ihmisiä, jotka ovat jopa valmiita luopumaan omasta ideastaan keksiäkseen yhteisen. Moniammatillisuus ja nuoruuden näkeminen läpileikkaavana yli sektorirajojen on yhteinen haasteemme nuorten nivelvaiheiden tukemisessa ja nuorisopalvelujen kehittämistyössä. Rakentava näkemys auttaa synnyttämään innovatiivisia hankeideoita ja tekemään projekteista arjen työhön kuuluvia, perustyötä tukevia. Keskeistä poikkihallinnollisessa yhteistyössä on hyvin organisoitu koordinaatio, joka ulottuu perustoiminnan lisäksi myös hankeyhteistyöhön. Projektit, koulu ja nuorisotyö soveltuvat kaikki yhdessä hyvin seudullisen palvelurakenteen uudistamisen toimijoiksi. Uusien seudullisten toimintamallien luomisessa on useasta kunnasta, koulusta ja nuorten toimintapisteestä. Yhteistyö on ytimessä silloin, kun puhutaan laadusta, palvelujen saatavuudesta ja käytettävyydestä tai monipuolisia osallisuuden mahdollisuuksia tarjoavista toimintaympäristöistä.

Osallisuuden verkostojen luominen on jatkumo, jonka palasia osallisuushankkeet kokoavat. Rovaniemen seudun osallisuuden ketjussa on jo varsin monta silmukkaa ja hankkeiden sekä toimijoiden kohtaamisen paikkoja. Olennaista on se, että ymmärrämme ja osaamme yhdistää voimamme, verkostomme ja osaamisemme yhteiseksi hyväksi, nuorten parhaaksi. Consumer is the king.

6. Julkaisun työryhmä

Työryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet koordinaattorit:

Anne Haavisto Lammi

Erkki Häkli Lempäälä

Saila Jäkälä Taipalsaari

Tarja Komulainen Iisalmi

Armi Laukkanen Nurmes

Teuvo Leppänen. Kuopio, pj.

Jussi Madetoja Iisalmi

Maikki Rouvinen Joensuu, siht.

Ursula Roslöf Naantali

Kristiina Salo Kokkola

Mona Savo Askola

Merja Tervo Rovaniemi